

У ситуаціях, що пов'язані з вчиненням злочину, свідки й потерпілі звичайно сприймають зовнішність та дії злочинця, його фізичні, вікові, національні ознаки. При запам'ятовуванні та наступному мисленнєвому відтворенні під час упізнання за основу формування образу відбираються не всі, а лише так звані опорні ознаки: вік, зріст, будова тіла, риси обличчя, рухи, мова.

Психологічні особливості також має впізнання трупа. Особами, що впізнають, в таких випадках є родичі та близькі загиблого. Тому слідчий повинен проявляти необхідну тактовність.

Слід мати на увазі, що під впливом обстановки моргу значно погіршуються умови сприйняття, психофізіологічні можливості особи, що впізнає, робляться помилки, особливо при подібності деяких загальних ознак об'єкта впізнання.

Важливе місце також посідає пред'явлення речей (предметів) для впізнання. Об'єктами для пред'явлення слугують різноманітні предмети, засоби вчинення злочину, а також інші об'єкти, причинно пов'язані з подією злочину і його учасниками. Тактика пред'явлення предметів для впізнання аналогічна тактиці пред'явлення людей. Відмінність полягає в тому, що пред'являється предмет (річ).

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.

УДК: 343.9(043.2)

Потильчак А. О., асистент,
Лифар Є. В., студент,
Юридичний інститут,

Національний авіаційний університет, м. Київ

ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ ДІЙ

Без використання даних криміналістичної характеристики не здійснюється жодна слідча дія, за винятком огляду місця вчинення злочину. Особливе місце в криміналістичній характеристиці відводиться тактиці допиту учасників процесу. Вона характеризується наступними чинниками:

— слідчою ситуацією, яка складається при розслідуванні злочинних проявів організованої злочинності;

— кримінальною ситуацією, пов'язаною з особливостями особи учасників злочинної структури, соціально-психологічними факторами їхніх взаємин у злочинній структурі;

— специфікою тактичних цілей, що виникають перед слідчим, коли він зіштовхується зі значною по чисельності учасників, особливо небезпечною, розгалуженою, яка має корумповані зв'язки, злочинною організацією, лише частина учасників якої безпосередньо здійснювала злочини, виступаючи як виконавці чужого задуму.

Говорячи про слідчу ситуацію як про фактор, що визначає особливості тактики допиту при розслідуванні діяльності злочинних структур, у першу чергу необхідно відзначити наступне. Феномен організованої злочинності, що раніше був в основному предметом дослідження кримінологів, у даний час привертає в усе більшому ступені увагу криміналістів і фахівців в галузі оперативно-розшукової діяльності. Це викликано тим, що в процесі розслідування діяльності злочинних структур слідчі й оперативні працівники зіштовхуються із ситуаціями, які раніше не зустрічалися при розслідуванні злочинів: ріст чисельності організованих злочинних структур; їх озброєність; вчинення тяжких злочинів; активна протидія розслідуванню; наявність корумпованих зв'язків в органах влади, управління, а також у правоохоронних органах; зміни в кримінально-процесуальному законодавстві, зокрема, пов'язані з участю захисника з моменту затримки підозрюваних, арешту чи залучення в якості обвинувачуваних.

Говорячи про кримінальну ситуацію як про фактор, що впливає на тактику допиту при розслідуванні злочинів, вчинених організованими злочинними групами, необхідно відзначити як негативний, так і позитивний вплив окремих її елементів на можливості слідчого домагатися поставлених цілей допиту. Можна виділити наступні негативні фактори кримінальної ситуації, що утрудняють проведення допиту обвинувачуваних, підозрюваних – учасників злочинних структур і пов'язаних з ними осіб:

1) наявність колективних установок на протидію органам розслідування;

2) можливості злочинної структури фінансувати окремих обвинувачуваних, підозрюваних, а також їх родини в залежності від позиції, зайнятої ними на попередньому слідстві;

3) шантаж і погрози у відношенні цих осіб у залежності від показань, що даються на попередньому слідстві;

4) формування в злочинній структурі колективної моралі, що заперечує співробітництво зі слідством;

5) попередня підготовка учасників злочинної структури до протидії органам розслідування в період до їх затримки з використанням допомоги адвокатів, колишніх працівників правоохоронних органів, а також корумпованих зв'язків у цих органах;

6) можливості встановлення зв'язку із затриманими й арештованими учасниками злочинної структури;

7) активна і найчастіше протизаконна протидія захисників, що беруть участь у проведенні допитів, встановленню істини по кримінальній справі (розголошення даних попереднього слідства, залякування і шантаж потерпілих і свідків, участь у підкупі посадових осіб правоохоронних органів і т.д.); участь захисників на попередньому слідстві дає можливість обвинувачуваним координувати свою діяльність, впливати на свідків.

8) використання допомоги залучених у злочинну діяльність корумпованих працівників правоохоронних органів, у тому числі керівних, для виявлення осіб, що співробітничать зі слідством.

Основні особливості змісту і тактики допиту учасників злочинних структур, свідків і потерпілих по кримінальних справах про прояви організованої злочинної діяльності пов'язані з особливостями предмета допиту, що визначають специфіку тактичних цілей допиту і його змісту. У якості однієї з найважливіших тактичних задач, розв'язуваних органами дізнання і попереднього слідства в даний час, може бути відзначена задача виявлення і викриття співучасників злочинної діяльності, установа ролі кожного з них у злочинній структурі. Актуальність її визначається ростом організованої злочинності, особливою складністю доведення участі в злочинній діяльності організаторів злочинних структур та інших осіб, що не приймали особистої участі в події вчинення злочину, але які сприяли даному діянню. Кінцевий результат діяльності по боротьбі з організованою злочинністю завжди пов'язаний з підсумками розслідування і судового розгляду по кримінальній справі. А ця задача стає день від дня складнішою в міру зрощення організованої злочинності з комерційними і державними структурами, у міру розвитку й удосконалення злочинних організацій.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар / За заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К.: Юстініан, 2012. – 1224 с.